

■ ДИСКУСІЇ

УДК: 378:81.243.001:640.4

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ©

О.О. ДАКАЛЮК,
викладач кафедри української
та іноземних мов,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті проведено аналіз наукової та методичної літератури з проблеми формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи.

Визначено поняття “іншомовна підготовка майбутнього фахівця готельно-ресторанної справи” як процес становлення та розвитку складного інтегрального особистісного утворення фахівця, що дає змогу використовувати володіння іноземною мовою як засіб професійної реалізації та саморозвитку.

У статті розглянуто кількісні та якісні критерії оцінки сформованості професійної іншомовної компетенції. Встановлено, що ефективне формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи досягається за умови розгляду “професійної іншомовної компетенції” фахівця як синергетичної сукупності науково-теоретичних знань, практичних умінь, навичок, мотивації і рефлексії, що забезпечують результативність здійснення іншомовної професійної діяльності.

Ключові слова: професійна іншомовна підготовка, іншомовна компетенція, готельно-ресторанна справа, підготовка майбутніх фахівців, кількісні та якісні критерії оцінки.

Літ. 10.

Постановка проблеми. Формування професіонала, здатного вільно спілкуватися іноземною мовою в ситуаціях міжкультурної професійно-орієнтованої комунікації є одним із завдань вищих навчальних закладів України, що в свою чергу потребує якісної системи професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців, зокрема готельно-ресторанної справи. В сучасних умовах дана сфера потребує підготовки фахівців зі сформованою професійною іншомовною компетенцією, адже однією з ключових компетенцій фахівців готельно-ресторанної справи є безперечно вміння володіти іноземною мовою як на рівні побутового, так і професійно спрямованого, ділового спілкування [4].

Однак, існуюча система підготовки фахівців з готельно-ресторанної справи у закладах вищої освіти не сприяє формуванню необхідного рівня досвіду професійного іншомовного спілкування. Як результат, багато випускників даної спеціальності не володіють достатньо сформованими комунікативними вміннями,

що необхідні їм для виконання професійних обов'язків одержання та надання інформації, та не спроможні в достатній мірі будувати стратегію іншомовної комунікації, описувати явища, пояснювати факти й наводити аргументи для досягнення бажаного результату.

Таким чином, проблема формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи набуває особливої актуальності, й на нашу думку, потребує подальшого дослідження й розробки.

Аналіз останніх досліджень і публікації. Необхідно зазначити, що різними аспектами формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, а саме: Бибикова Е.В.[1], Е. Комарова, П. Образцов, О. Іванова, Л. Максимчук, І. Нецадім, О. Нітенко, М. Прадівляний, Н. Рубель, І. Секрет, Н. Сура[9], О. Хоменко[10] та багато інших дослідників.

Однак, на нашу думку, ще ціла низка питань щодо удосконалення процесу формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи потребує свого вирішення.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є виявлення шляхів та визначення особливостей формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Першим кроком на шляху до вирішення проблеми формування та розвитку професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи, на нашу думку, є визначення поняття професійної іншомовної підготовки. Є. Клименко визначає іншомовну професійну компетентність майбутнього фахівця як результат затрачених зусиль, спрямованих на формування таких іншомовних знань і вмінь, які відображають лінгвістичний, професійно-контекстуальний, психологічний, соціальний та ситуативний стан мови як засобу професійного спілкування в сфері фінансів та особистісного спілкування [2, с.5]. Н. Сура тлумачить іншомовну професійну компетентність як володіння індивідом необхідною сумою знань, умінь і навичок, що визначають ступінь сформованості його професійної діяльності, стилю професійного спілкування та його особистості як носія визначених цінностей, ідеалів і професійної свідомості [9, с. 190]. В. Теніщева наголошує, що іншомовна професійна комунікативна компетентність фахівця є складним інтегративним цілим, яке забезпечує компетентне професійне спілкування іноземною мовою в умовах міжкультурної комунікації. При цьому зауважується, що спочатку потрібно навчити студента іншомовному спілкуванню, а потім інтегрувати його іншомовну комунікативну компетентність у систему виробничих зв'язків, тобто використання знань іноземної мови на практиці. Отже, іншомовну підготовку майбутнього фахівця готельно-ресторанної справи можемо визначити як процес становлення та розвитку складного інтегрального особистісного утворення фахівця, що дає змогу використовувати володіння іноземною мовою як засіб професійної реалізації та саморозвитку.

Ми вважаємо, що професійна іншомовна компетенція фахівця повинна розглядатися з точки зору розвитку загальної професійної компетентності фахівця, оскільки її формування в системі вищої професійної освіти співвідноситься з розвитком як іншомовної комунікативної компетенції (що відноситься до ключових), так і професійних компетенцій майбутнього фахівця. Незважаючи на

виражену тенденцію професіоналізації викладання іноземної мови в немовному вузі, навчання ведеться фактично роздільно з формуванням професійної компетенції майбутнього фахівця. Надзвичайно важливо визначити місце навчання іноземної мови в загальній моделі підготовки фахівця. У зв'язку з цим варто проаналізувати, як конкретизація від загальних цілей ВНЗ до кафедральних відбиває конкретизацію моделі діяльності фахівця та моделі його підготовки. Конкретизація цілей, насамперед, відображається на специфічних вимогах до діяльності фахівця, але не можна відокремлювати неспецифічні вимоги від специфічних, тому що вони взаємозалежні. Цей зв'язок визначається, як співвідношення неспецифічних цілей зі специфічними, й тому вважаємо, що перші конкретизуються останніми. Професійна іншомовна комунікативна компетенція фахівця виявляється переважно, як здатність здійснювати комунікативну мовну поведінку відповідно до завдань гіпотетичних ситуацій іншомовного спілкування. У процесі навчання іноземної мови фахівець не отримує цілісного змісту майбутньої професійної діяльності, пов'язаної з практичним використанням матеріалу, що вивчається [2, с.13].

На нашу думку, ефективність формування професійної іншомовної компетенції фахівця в значній мірі залежить від того, як в ній реалізується особистісна індивідуалізація, яка передбачає врахування контексту діяльності студента, його досвіду та інтересів, потреб, що можливо здійснити, спираючись на положення особистісно-діяльнісного підходу до професійної освіти [1, с.10].

Ефективність формування професійної іншомовної компетенції найбільш значима при системному, послідовному навчанні іноземної мови. Процес формування професійної іншомовної компетенції майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи відбувається поетапно: базовий курс згодом інтегрується з курсом ділової англійської мови, які в свою чергу створюють основу для професійно орієнтованого курсу англійської мови.

Методичне забезпечення мовної підготовки майбутніх фахівців даної сфери поєднує в собі використання комплексу робочих програм, навчальних посібників, що містять теоретико-концептуальні автентичні інформаційні джерела відповідної тематики з їх прикладною спрямованістю, що робить їх професійно-орієнтованими.

Професійна іншомовна компетенція майбутніх фахівців, як було сказано вище, є синергетичною сукупністю не тільки науково-теоретичних знань, практичних умінь, навичок, а й рефлексивних навичок, а також сформованої мотивації до вивчення професійно орієнтованої іноземної мови. Її доцільно оцінювати як за кількісними, так і за якісними показниками. Однак кількісними показниками (наприклад, тестуванням) можна оцінити лише предметні знання з лексики, граматики, читання, письма, аудіювання тощо. Якісними критеріями оцінки сформованості професійної іншомовної компетенції нами були обрані когнітивно-функціональний, мотиваційний і рефлексивний, запропоновані І.А. Зимнею та Ю.Г. Татуром як критерії, здатні оцінити ключові компетенції фахівця. Виділені критерії та показники професійної іншомовної компетенції дозволяють охарактеризувати високий, середній і елементарний рівні її сформованості [5, с. 58].

Подальший розвиток відкритої нелінійної системи професійно орієнтованої іншомовної підготовки студентів із врахуванням світових освітніх тенденцій можливі, на думку О.В. Хоменко, за умови переходу від традиційного трактування іншомовної підготовки як взаємозв'язаного навчання всіх видів мовленнєвої

діяльності до сучасної інтерпретації її стратегічної мети як формування полікультурної мовної професійної особистості, готової до професійної міжкультурної комунікації і саморозвитку в умовах глобалізованого інформаційного суспільства. Причому, як проміжна мета іншомовної підготовки в вищих навчальних закладах, розглядається формування вторинної толерантної мовної професійної особистості [10].

Процес навчання професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою у ВНЗ є одним з найважливіших компонентів навчальної діяльності студентів, що виконує в педагогічному процесі такі функції:

- справляє загальний стимулюючий вплив на навчальну діяльність студентів ВНЗ;
- забезпечує необхідний та достатній рівень володіння студентами ВНЗ іноземною мовою в ситуаціях професійно орієнтованого спілкування; позитивно позначається на якості знань, умінь та навичок студентів;
- регулює перебіг розумової діяльності студентів і сприяє їх інтелектуальному розвитку;
- спонукає до самостійної й творчої діяльності, до застосування більш досконалих способів розв'язання практичних завдань [9, с.6].

Таким чином, ефективне формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи досягається за умови:

- розгляду “професійної іншомовної компетенції” фахівця як синергетичної сукупності науково-теоретичних знань, практичних умінь, навичок, мотивації і рефлексії, що забезпечують результативність здійснення іншомовної професійної діяльності;
- реалізації адаптивної моделі мовної підготовки з метою формування заданої компетенції;
- створення таких педагогічних умов: поетапне навчання іноземної мови, методичне забезпечення і системний моніторинг формування професійної іншомовної компетенції; інтенсифікація процесу мовної підготовки за допомогою контекстно-орієнтованої проектної діяльності фахівців.

Висновки. Здійснений нами аналіз наукової та методичної літератури з формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи дозволив визначити актуальність досліджуваної проблеми, а також виявити шляхи її вирішення. Ми визначили поняття “іншомовна підготовка майбутнього фахівця готельно-ресторанної справи” як процес становлення та розвитку складного інтегрального особистісного утворення фахівця, що дає змогу використовувати володіння іноземною мовою як засіб професійної реалізації та саморозвитку. Було розглянуто кількісні та якісні критерії оцінки сформованості професійної іншомовної компетенції. Встановлено, що ефективне формування професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи досягається за умови розгляду “професійної іншомовної компетенції” фахівця як синергетичної сукупності науково-теоретичних знань, практичних умінь, навичок, мотивації і рефлексії, що забезпечують результативність здійснення іншомовної професійної діяльності.

Список використаних джерел

1. Биби́кова Э. В. Формирование основ иноязычной коммуникативной компетентности у будущих экологов : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.08 „Теория и методика профессионального образования” / Э.В. Биби́кова. – Майкоп, 2006. – 29 с.
2. Клименко Е. В. Формирование иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности будущих финансистов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / Клименко Е. В. – Калуга, 2004. – 21с.
3. Костюкова Т.А. Развитие иноязычной коммуникативной компетентности студентов неязыковых вузов: монография / Т.А. Костюкова, А.Л. Морозова. – Томск: Изд-во Томского политехнического университета, 2011. – 119 с.
4. Кравець С. Г. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців ресторанного сервісу у вищих професійних училищах : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / С.Г. Кравець . – Київ : Б.в., 2014 . – 20 с.
5. Кобелева Е.П. Формирование профессиональной иноязычной компетенции будущих специалистов экономического профиля / Е.П.Кобелева // Вестник Томского государственного педагогического университета. – Томск, 2010. – Вып.12. – с.57-59.
6. Окопна Я.В. Элементи самостійної роботи в моделі професійно орієнтованого навчання діалогічного мовлення майбутніх фахівців сфери обслуговування (німецька мова після англійської) / Я.В. Окопна // Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі: зб. наук. праць. - Донецьк, 2010. - Вип. 12. - С. 164-169.
7. Окопная Я.В. Профессионально ориентированная немецкоязычная компетентность будущих специалистов сферы обслуживания/ Я.В. Окопная // “Научная дискуссия: вопросы педагогики и психологии”: материалы XIV международной заочной научно-практической конференции. — Москва: Изд. “Международный центр науки и образования” - Москва, 2013. – с.73-80.
8. Смоліна С.В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції /С.В. Смоліна // Іноземні мови. – 2010. - №4. – с. 17-23.
9. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою 2005 года: Автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04. –Луганськ, 2005. – 20 с.
10. Хоменко Олександр Вікторович. Тенденції іншомовної підготовки студентів економічних спеціальностей у контексті глобалізації: теоретико-методологічний аспект: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора пед. наук – 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. - Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищої освіти – Київ, 2015. – 40 с.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Bibikova E.V. Formirovaniye osnov inoiazыchnoi kommunikativnoi kompetentnosti u budushchikh ekologov : avtoref. dis. na soisk. uchen. step. kand. ped. nauk : spets. 13.00.08 „Teoriia i metodika professionalnogo obrazovaniya” / E.V. Vybykova. – Maikop, 2006. – 29 s.
2. Klimenko E. V. Formirovaniye inoyazychnoi professionalnoi kommunikativnoi kompetentnosti budushchikh finansistov : avtoref. dis. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.04 / Klimenko E. V. – Kaluha, 2004. – 21s.

3. Kostiukova, T.A. Razvitiye inoyazychnoi kommunykativnoi kompetentnosti studentov neiyazykovykh vuzov: monohrafia / T.A. Kostiukova, A.L. Morozova. – Tomsk: Izd-vo Tomskogo politekhnicheskogo universiteta, 2011. – 119 s.
4. Kravets, Svitlana Hryhorivna. Formuvannia kluchovykh kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv restorannoho servisu u vyshchykh profesiinykh uchylshchakh : avtoref. dys... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Svitlana Hryhorivna Kravets . – Kyiv : B.v., 2014 . – 20 s.
5. Kobeleva E.P. Formirovaniye professionalnoi inoyazychnoi kompetentsii budushchikh spetsialistov ekonomicheskoho profilia / E.P.Kobeleva // Vestnik Tomskogo hosudarstvennogo pedahohicheskogo universiteta. – Tomsk, 2010. – Vyp.12. – s.57-59.
6. Okopna Ya.V. Elementy samostiinoi roboty v modeli profesiino oriietovanoho navchannia dialohichnogo movlennia maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia (nimetska mova pislia anhliiskoi) / Ya.V. Okopna // Aktualni problemy vykladannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli: zb. nauk. prats. - Donetsk, 2010. - Vyp. 12. - S. 164-169.
7. Okopnaia Ya.V. Professionalno oriietovannaia nemetskoiazychnaia kompetentnost budushchikh spetsialystov sfery obsluzhivania/ Ya.V. Okopnaia // “Nauchnaia diskussyia: voprosy pedahohiki i psikhologii”: materialy XIV mezhdunarodnoi zaochnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii. — Moskva: Izd. “Mezhdunarodnyi tsentr nauki i obrazovania” - Moskva, 2013. – s.73-80.
8. Smolina S.V. Metodyka formuvannia inshomovnoi leksychnoi kompetentsii /S.V. Smolina // Inozemni movy. – 2010. - №4. – s. 17-23.
9. Sura N. A. Navchannia studentiv universytetu profesiino oriietovanoho spilkuvannia inozemnoiu movoiu 2005 hoda: Avtoref. dys.... kand. ped. nauk: 13.00.04. – Luhansk, 2005. – 20 s.
10. Khomenko Oleksandr Viktorovych. Tendentsii inshomovnoi pidhotovky studentiv ekonomichnykh spetsialnosti u konteksti hlobalizatsii: teoretyko-metodolohichniy aspekt: Avtoreferat dysertatsii na zdobuttia naukovooho stupenia doktora ped. nauk – 13.00.04 – teoriia ta metodyka profesiinoi osvity. - Nats. akad. ped. nauk Ukrainy, In-t vyshchoi osvity – Kyiv, 2015. – 40 s.

ANNOTATION

FORMATION OF PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS OF HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS

DAKALIUK Olha,
Lecturer of the Ukrainian and Foreign Languages Department,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

In the article the analyses of scientific and methodological aspects of the problem of professional foreign language training of future specialists of hotel and restaurant business are carried out.

The concept of "foreign language training of future specialists of hotel and restaurant business" as the process of formation and development of complex integrated personal formation of a specialist that makes use of foreign language as a means of self-realization and professional development is determined.

The quantitative and qualitative evaluation criteria of formation of professional foreign language competence are examined in the article.

It was considered that the effective formation of professional foreign language training of future specialists of hotel and restaurant business may be achieved on condition of examining "professional foreign language competence" as professional

synergetic set of scientific and theoretical knowledge, practical skills, motivation and reflection to ensure the effectiveness of the implementation of foreign language professional activity.

Keywords: professional foreign language training, foreign language competence, the hotel and restaurant business, training of future specialists, quantitative and qualitative evaluation criteria.

Lit. 10.

**АННОТАЦИЯ
ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИНОЯЗЫЧНОЙ
ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ГОСТИНИЧНО-
РЕСТОРАННОГО ДЕЛА**

*ДАКАЛЮК Ольга Александровна,
преподаватель кафедры украинского и иностранных языков,
Винницкий национальный аграрный университет
(г.Винница)*

В статье проведен анализ научной и методической литературы по проблеме формирования профессиональной иноязычной подготовки будущих специалистов гостинично-ресторанного дела.

Определено понятие “иноязычная подготовка будущего специалиста гостинично-ресторанного дела” как процесс становления и развития сложного интегрального личностного становления специалиста, что позволяет использовать владение иностранным языком как средство профессиональной реализации и саморазвития.

В статье рассмотрены количественные и качественные критерии оценки формирования профессиональной иноязычной компетенции. Установлено, что эффективное формирование профессиональной иноязычной подготовки будущих специалистов гостинично-ресторанного дела достигается при условии рассмотрения “профессиональной иноязычной компетенции” специалиста как синергетической совокупности научно-теоретических знаний, практических умений, навыков, мотивации и рефлексии, обеспечивающих результативность осуществления иноязычной профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная иноязычная подготовка, иноязычная компетенция, гостинично-ресторанное дело, подготовка будущих специалистов, количественные и качественные критерии оценки.

Лит. 10.

Інформація про автора

ДАКАЛЮК Ольга Олександрівна – викладач кафедри української та іноземних мов, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: Dakalyuk@list.ru).

DAKALIUK Olha – Lecturer of the Ukrainian and Foreign Languages Department, Vinnytsia National Agrarian University. (21008, Vinnytsia, Soniachna str., 3, e-mail: Dakalyuk@list.ru).

ДАКАЛЮК Ольга Александровна – преподаватель кафедры украинского и иностранных языков, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: Dakalyuk@list.ru).

